অধ্যায় ১২ ঃ ত্বৰণ নীতি

অধ্যায় গাঁথনি

১২.১ উদ্দেশ্য
১২.২ পৰিচয়
১২.৩ ত্বৰণ নীতিৰ ধাৰণা
১২.৪ ত্বৰণ নীতি
১২.৫ ত্বৰণৰ কার্যকৰণ
১২.৬ ত্বৰণ নীতিৰ অভিধাৰণা আৰু সীমাবদ্ধতা
১২.৭ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ
১২.৮ অধিক জানিবৰ বাবে
১২.৯ অগ্রগতি নিৰীক্ষণ
১২.১০ আৰ্হি প্রশ্ন

১২.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি —

- ত্বৰণৰ ধাৰণা সম্পর্কে জানিব পাৰিব
- ত্বৰণ নীতিৰ ব্যাখ্যা জানিব পাৰিব
- ত্বৰণ নীতিৰ কার্যকৰণ জানিব পাৰিব
- ত্বৰণ নীতিৰ অভিধাৰণা আৰু সীমাবদ্ধতা সম্পর্কে জানিব পাৰিব।

১২.২ পৰিচয়

এই অধ্যায়টিত প্রধানতঃ ত্বৰণৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। সমষ্টিবাদী অর্থনীতিৰ অধ্যয়নত ত্বৰণে এক গুৰুত্বপূর্ণ ভূমিকা পালন কৰে। এখন অর্থনীতিত বিনিয়োগ ব্যয় আৰু ভোগ ব্যয় এটা আনটোৰ লগত জড়িত।

বিশেষভাৱে মূলধনজাত সামগ্রীৰ চাহিদা ভোগ্য বস্তুৰ ওপৰত নির্ভৰ কৰে; কাৰণ, প্রথমটো পিছৰটো উৎপাদন কৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয়, যদিও মূলধনজাত সামগ্রীৰ চাহিদা সদায় স্বাভাৰিক অৱস্থাত ভোগ্য সামগ্রীৰ চাহিদাতকৈ বেছি হয়। এই অধ্যায়টিত আমি ভোগ আৰু বিনিয়োগৰ মাজত সম্পর্ক অধ্যয়ন কৰিম। ইয়াক ত্বৰণ নীতি বুলি কোৱা হয়।

১২.৩ ত্বৰণ নীতিৰ ধাৰণা

অর্থনীতি এটাত বিনিয়োগ ব্যয় আৰু ভোগ ব্যয় এটা আনটোৰ লগত জড়িত।

বিশেষভাৱে, মূলধনজাত সামগ্ৰীৰ চাহিদা ভোগ্য সামগ্ৰীৰ চাহিদাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল, কাৰণ প্ৰথমটো পিছৰটো উৎপাদন হোৱাত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। মূলধনজাত সামগ্ৰীৰ চাহিদাৰ পৰিৱৰ্তন স্বাভাৱিক অৱস্থাত সদায় ভোগ্য বস্তুতকৈ তীব্ৰ হয়।

জনা উচিত

- মূলধন হ'ল (ক) গাঁথনি বা সঁজুলিৰ মজুত, যাক উৎপাদানত ব্যৱহাৰ কৰা হয় আৰু (খ) সঁজুলি আহৰণ তথা আন ভৌতিক উপাদান আহৰণৰ বাবে দৰকাৰ হোৱা প্ৰয়োজনীয় বিত্তৰাশি।
- ত্বৰণৰ নীতিটো প্ৰথমে JM Clark এ অধ্যয়ন কৰিছিল। তেওঁৰ প্ৰকাশিত "Business Accelerator and Law of Demand." শীৰ্ষক লেখাটি *Journal of Political Economy* নামৰ পত্ৰিকাখনৰ, পৃষ্ঠা ২১৭-৩৫ ত ত্বৰণ নীতি সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা হৈছে।
- **মূলধনত হোৱা ব্যয় ঃ** মূলধনৰ এক একক কোনো এক সময়সীমাৰ বাবে ধৰি ৰখাৰ বাবদ হোৱা ব্যয়, য'ত অৱক্ষয় ব্যয়, লাভ ইত্যাদিৰ বাবদ মূলধনৰ দৰত হোৱা পৰিবৰ্তন অন্তৰ্ভুক্ত হৈ থাকে।
- **বিনিয়োগত হোৱা ব্যয় ঃ** এয়া হ'ল যিকোনো সামগ্ৰী বা সেৱা কাৰ্যৰ বাবে ব্যক্তি বা প্ৰতিষ্ঠানে কৰা ব্যয়, যাৰ ফলত মূলধনৰ মজুত বৃদ্ধি হয় ।

সাধাৰণ অৰ্থত, ত্বৰণ নীতিয়ে ভোগ ব্যয় আৰু বিনিয়োগ ব্যয়ৰ সম্পৰ্ক স্থাপন কৰে। ইয়াক, ভোগৰ পৰিবৰ্তনৰ ফলত মূলধনজাত সামগ্ৰী বিনিয়োগত বৃহৎ পৰিবৰ্তনৰ প্ৰক্ৰিয়া হিচাপে সংজ্ঞাবদ্ধ কৰিব পৰা যায়। ইয়াক তলত দিয়া ধৰণে প্ৰকাশ কৰিব পাৰি -

$$\nu = \frac{\Delta I}{\Delta C} \text{ বা, } \Delta C \times \nu = \Delta I$$

য'ত হ'ল ত্বৰণৰ সহগ, I হ'ল বিনিয়োগৰ শুদ্ধ পৰিবৰ্তন, আৰু C হ'ল ভোগৰ শুদ্ধ পৰিবৰ্তন। উদাহৰণ স্বৰূপে, যদি ভোগ ব্যয় 10 লাখ টকাৰ বৃদ্ধিয়ে বিনিয়োগ ব্যয় 30 লাখ টকালৈ বৃদ্ধি কৰে, তেন্তে ত্বৰণৰ সহগ হ'ব – 3।

বিশেষ অৰ্থত, ত্বৰণক এক অনুপাত হিচাপেও সংজ্ঞাৱদ্ধ কৰিব পাৰি- বিনিয়োগ ব্যয় উৎপাদনৰ পৰিমাণৰ পৰিবৰ্তনৰ সমানুপাতিক, আৰু ই মূলধন ব্যয়ৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত নহয়। এইক্ষেত্ৰত, ত্বৰণ সহগ তলত দিয়া ধৰণে মূলধন বা উৎপাদনৰ অনুপাত হিচাপে প্ৰকাশ কৰিব পাৰি -

$$v = \frac{I_t}{\Delta Y}$$

য'ত It হ'ল t সময়ৰ মুঠ বিনিয়োগ, Y হ'ল ৰাষ্ট্ৰীয় উৎপাদন আৰু $\Delta Y = Y_t - Y_{t-1}$। এই ক্ষেত্ৰত Shapiro (2000) ৰ নিয়মাৱলী তলত দিয়া ধৰণৰ —

"উৎপাদনৰ ক্ষমতা বৃদ্ধিৰ ফলত মূলধনৰ মজুতৰ দৰকাৰ যাৰ ফলত সাধাৰণতকৈ বেছি হাৰত বিনিয়োগ ব্যয় বৃদ্ধি হয়। সেই হেতুকে, বিনিয়োগ ব্যয়ৰ বৃদ্ধিৰ হাৰ ৰাষ্ট্ৰীয় আয়ৰ

পৰিবৰ্তনৰ পৰিমাণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল" (পৃষ্ঠা ৩৯৮)

১২.৪ ত্বৰণৰ নীতি

খণ্ড ১২.১ ত বৰ্ণনা কৰা অনুসৰি, উৎপাদনৰ পৰিবৰ্তন আৰু বিনিয়োগৰ পৰিবৰ্তনৰ সম্পৰ্ককে ত্বৰণ নীতি বুলি কোৱা হয়। মূলধন আৰু উৎপাদনৰ অনুপাত ν ক ত্বৰণ বুলি কোৱা হয়। সৰলভাৱে, বিনিয়োগৰ তত্ত্ব এই সম্পৰ্কৰ ওপৰত প্ৰতিস্থিত, যাক আমি ত্বৰণ বুলি কওঁ।

এই নীতিটো তলত দিয়া ধৰণে বৰ্ণনা কৰিব পাৰি —

যদি K মূলধনৰ মজুত হয়, Y ৰাষ্ট্ৰীয় উৎপাদন হয়, আৰু মূলধন-উৎপাদনৰ অনুপাত হয়, তেন্তে

$K = \nu Y$ ..... (1)

[সমীকৰণ (1) এ ইয়াকে বুজায় যে, যদি v2 হয়, তেন্তে 200 টকা বিনিয়োগ (বা মূলধন)ৰ প্ৰত্যাশিত আয় (Y) হ'ব 400 টকা।]

যিহেতু এই নীতিটো স্থিৰ মূলধন আৰু উৎপাদনৰ অনুপাতৰ সহায়ত প্ৰতিস্থিত,সেয়ে, সমীকৰণ (1) ৰ K কেৱল Y ৰ ধাৰাবাহিক পৰিবৰ্তন সাপেক্ষেহে পৰিবৰ্তন হয়। যদি 't' য়ে সময়ক বুজায়, তেন্তে সময়ক অন্তৰ্ভুক্ত কৰি সমীকৰণ (1) তলত দিয়া ধৰণে প্ৰকাশ কৰিব পাৰি -

ν

$K_{t-1} = \nu Y_{t-1}$ ..... (2)

ইয়াত (t – 1) য়ে পূৰ্ববতী সময়ক বুজাইছে আৰু 't' হ'ল বৰ্তমান সময়।

যদি উৎপাদন (t – 1) ৰ পৰা (t) লৈ বৃদ্ধি হয়, তেন্তে মূলধন মজুত হ'ব

$K_t = \nu Y_t$ ..... (3)

সমীকৰণ (2) আৰু (3)ৰ পৰা এইটো ক'ব কৰিব পাৰি যে মূলধন মজুতৰ প্ৰকাশ্য পৰিবৰ্তন হ'ল $K - K_{t-1}$ আনহাতে, মূলধন মজুত K_{t-1} ৰ পৰা K_t লৈ বৃদ্ধি কৰোঁতে দৰকাৰী হোৱা বিনিয়োগ ব্যয় মূলধন মজুতৰ সমান হয়।

অৰ্থাৎ $I_t = K_t - K_{t-1}$ ..... (4)

ইয়াত I_t হ'ল t সময়ত হোৱা শুদ্ধ বিনিয়োগ। সংজ্ঞা অনুসৰি, শুদ্ধ বিনিয়োগ মুঠ বিনিয়োগৰ পৰা অৱক্ষয় বিয়োগ কৰি পোৱা যায়।

সমীকৰণ (3) সমীকৰণ (4) ত বহুৱাই পাওঁ —

$I_t = \nu Y_t - \nu Y_{t-1}$

বা $I_t = \nu(Y_t - Y_{t-1})$ ..... (5)

(5) নং সমীকৰণে বুজায় যে, শুদ্ধ বিনিয়োগ উৎপাদনৰ পৰিবৰ্তনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল যেতিয়া উৎপাদনৰ (Y) মূলধন উৎপাদনৰ অনুপাত ( )ৰ গুণক হিচাপে 't' ৰ পৰা (t –1) লৈ পৰিবৰ্তন হয়। যদি $Y_t > Y_{t-1}$ হয়, সমীকৰণটোৱে বুজায় যে, $I_t > 0$ হব। গতিকে ৰ মূল্য দিয়া থাকিলে আৰু উৎপাদন (t – 1) ৰ পৰা t লৈ পৰিবৰ্তন হয়, তেন্তে শুদ্ধ বিনিয়োগ মুঠ উৎপাদনৰ পৰিবৰ্তনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। যদি অৰ্থনীতিটোৱে কোনো অতিৰিক্ত উৎপাদন নকৰে আৰু যদি

মূলধন-উৎপাদন অনুপাত স্থিৰ হয়, তেন্তে, উৎপাদন বৃদ্ধিৰ ফলত মূলধন মজুতৰ বৃদ্ধিৰ দৰকাৰ হয়। তদুপৰি, যদি ত্বৰণ 1 তকৈ বেছি হয়, তেন্তে দৰকাৰী মূলধন মজুত উৎপাদনৰ পৰিমাণৰ বৃদ্ধিতকৈ বেছি হ'ব লাগিব, যাতে, বিনিয়োগ ব্যয়ৰ পৰিবৰ্তন উৎপাদনৰ পৰিবৰ্তনতকৈ বেছি হয়।

১২.৫ ত্বৰণৰ কার্য্যকৰণ

ত্বৰণৰ মৌলিক নীতি বর্ণনা কৰা পিছত এতিয়া আমি ত্বৰণে কেনেদৰে কার্য্য কৰে, সেই বিষয়ে আলোচনা কৰিম। ত্বৰণৰ কার্য্যকৰণ আলোচনা কৰিবলৈ আমি উৎপাদনৰ পৰিবর্তনৰ সাপেক্ষে মুঠ বিনিয়োগৰ সময় অনুপাতে হোৱা পৰিবর্তন গণনা কৰিব লাগিব। ইয়াক বুজাবলৈ এক কাল্পনিক উদাহৰণ তালিকা ১২.১ ত দেখুওৱা হৈছে। সমষ্টিবাদী অর্থনীতিৰ পাঠ্যপুথি 'E-Shapiro' ৰ Macroeconomic Analysis (২০০০) ৰ পৰা লোৱা হৈছে।

তালিকা ১২.১ ঃ ত্বৰণ নীতিৰ কার্য্যকৰণ

(ইয়াত = 2 ধৰা হৈছে)

সময় (বছৰ হিচাপত)	উৎপাদন (গোট হিচাপত)	প্রত্যাশিত মূলধন (কৌটিৰ হিচাপত)	প্রকৃত মূলধন (কৌটৰ হিচাপত)	প্রতিস্থাপন বিনিয়োগ (কৌটিৰ হিচাপত)	শুদ্ধ বিনিয়োগ (কৌটিৰ হিচাপত)	সর্বমুঠ বিনিয়োগ (কৌটিৰ হিচাপত)
t	200	400	400	20	0	20
t + 1	210	420	420	20	20	40
t + 2	220	440	440	20	20	40
t + 3	250	500	500	20	60	80
t + 4	270	540	540	20	40	60
t + 5	260	520	520	20	– 20	0
t + 6	256	512	512	20	– 8	12
t + 7	250	500	500	20	– 12	8
t + 8	230	460	480	20	– 40	– 20
t + 9	200	400	460	20	– 60	– 40
t + 10	190	380	440	20	– 20	0
t + 11	210	420	420	20	40	60
t + 12	220	440	440	20	20	40

তলিকা ১২.১ ৰ স্তম্ভ ১ত সময়, স্তম্ভ ২ ত স্থিৰ আয় বা উৎপাদন সময় অনুপাতে দেখুওৱা হৈছে। মূলধন আৰু উৎপাদনৰ অনুপাত স্থিৰ ২ বুলি ধৰা হৈছে। এই মূলধনৰ অনুপাতৰ সহায়ত প্রকাশ্য স্তম্ভ ৩ ত দেখুওৱা হৈছে। মূলধন মজুতৰ প্রকাশ্য পৰিমাণটো উৎপাদনৰ লগত স্থিৰ অনুপাতটো পূৰণ কৰি পোৱা যায়। যিহেতু প্রকৃত মূলধন মজুত প্রকাশ্য মূলধন মজুতৰ

সৈতে একে নহ'বও পাৰে, সেয়ে স্তম্ভ ৫ ত প্ৰকৃত মূলধন মজুত উপস্থাপন কৰা হৈছে। মূলধনৰ সাধাৰণ গড় আয়ুস হিচাপত প্ৰত্যেক সময়ত প্ৰতিস্থাপন বিনিয়োগ (replacement investment) প্ৰথম বৰ্ষৰ প্ৰকৃত মূলধন মজুতৰ ৫ শতাংশ হিচাপে সমগ্ৰ সময়ছোৱাৰ বাবে ধৰি লোৱা হৈছে। গতিকে, প্ৰতিস্থাপন বিনিয়োগ হ'ব ২০ কোটি আৰু ই সকলো সময়তেই স্থিৰ হৈ থাকিব। স্তম্ভ ৬ ত শুদ্ধ বিনিয়োগক দেখুওৱা হৈছে যিটো বৰ্তমান আৰু পূৰ্ববৰ্তী সময়ৰ উৎপাদনৰ পৰিবৰ্তনৰ গুণক হিচাপে দেখুওৱা হৈছে। আকৌ স্তম্ভ ৭ ত প্ৰতিস্থাপন আৰু শুদ্ধ বিনিয়োগ যোগ কৰি সৰ্বমুঠ বিনিয়োগ দেখুওৱা হৈছে।

ওপৰৰ তালিকাৰ পৰা আমি ত্বৰণ নীতি সম্পৰ্কে তলত দিয়া ধৰণে বৰ্ণনা কৰিব পাৰোঁ —

যেতিয়া (t + 1) সময়ত উৎপাদনৰ চাহিদা 10 এককলৈ (200 এককৰ পৰা 210 এককলৈ) বৃদ্ধি হয়, তেতিয়া নতুন দৰকাৰী বিনিয়োগ হ'ব

$I_t = v(Y_t - Y_{t-1})$, অৰ্থাৎ $2(210-200) = 2 \times 10 = 20$ কৌটি।

মূলধনজাত সামগ্ৰী (শুদ্ধ বিনিয়োগ আৰু প্ৰতিস্থাপন বিনিয়োগৰ যোগফল), t সময়ত 20 ৰ পৰা (t + 1) ত 40 লৈ বৃদ্ধি হৈছে। গতিকে দেখা গ'ল যে, যেতিয়া ত্বৰণ (v) ৰ মান হৈছে 2, তেতিয়া উৎপাদন যেতিয়া 200 কৌটিৰ পৰা 210 কৌটিলৈ (অৰ্থাৎ 5%) বৃদ্ধি পাইছে, তেতিয়া মূলধনজাত সামগ্ৰীত কৰা ব্যয় 20 কৌটিলৈ (অৰ্থাৎ 100%) বৃদ্ধি হৈছে।

ইয়াক বুজাবলৈ আন এখন কাল্পনিক তালিকা ১২.২ ত দেখুওৱা হৈছে —

তালিকা ১২.২ ঃ ত্বৰণ নীতিৰ কাৰ্য্যকৰণ

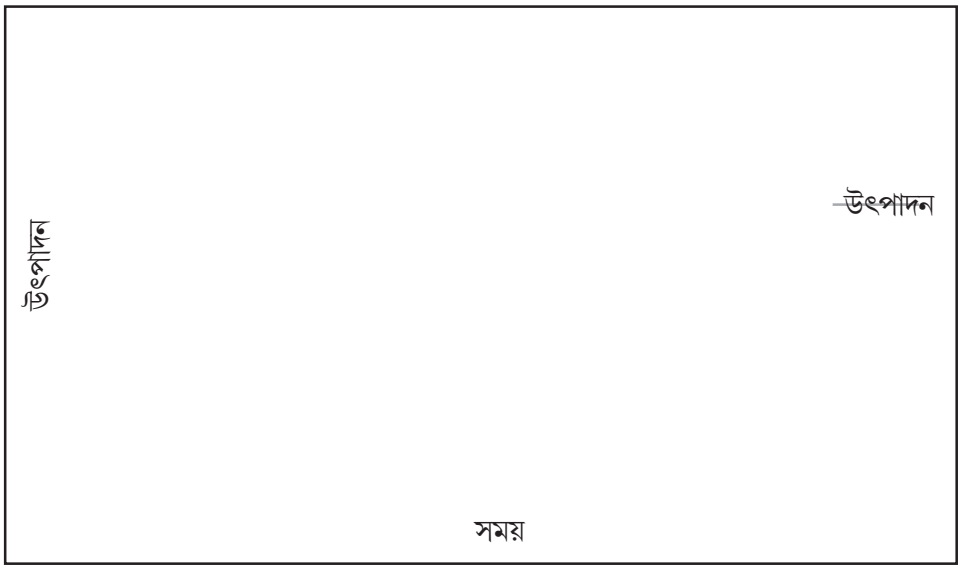
(ইয়াত = 5 ধৰা হৈছে)

সময় (বছৰ হিচাপত)	উৎপাদন (গোট হিচাপত)	প্ৰত্যাশিত মূলধন (কোটিৰ হিচাপত)	প্ৰকৃত মূলধন (কোটিৰ হিচাপত)	পুনৰ স্থাপন বিনিয়োগ (কোটিৰ হিচাপত)	শুদ্ধ বিনিয়োগ (কোটিৰ হিচাপত)	সৰ্বমুঠ বিনিয়োগ (কৌটিৰ হিচাপত)
t	200	1000	1000	50	0	50
t + 1	200	1000	1000	50	0	50
t + 2	205	1025	1025	50	25	75
t + 3	215	1075	1075	50	50	100
t + 4	230	1150	1150	50	75	125
t + 5	240	1200	1200	50	50	100
t + 6	245	1225	1225	50	25	75
t + 7	240	1200	1200	50	– 25	25
t + 8	230	1150	1150	50	– 50	0
t + 9	225	1125	1125	50	– 25	25

ওপৰৰ তালিকা ১২.২ ত উৎপাদনৰ পৰিবৰ্তন, মুলধনৰ মজুত, মুঠ বিনিয়োগ, শুদ্ধ বিনিয়োগ ১০ বছৰৰ বাবে দেখুওৱা হৈছে। ত্বৰণৰ মূল্য ৫ বুলি ধৰা হৈছে দিয়া আছে $K_t=vY_t$ অর্থাৎ মূলধনৰ মজুত প্রতিটো সময়তে উৎপাদনৰ পৰিমাণৰ ৫ গুণ হ'ব, যিটো স্তম্ভ ৩ ত দেখুওৱা হৈছে। বিনিয়োগ পুনৰস্থাপনৰ ৫ শতাংশ বুলি ধৰা হৈছে য'ত প্রথম বর্ষত ইয়াক ৫০ কোটি বুলি দেখুওৱা হৈছে। স্তম্ভ ৫ ত উৎপাদনৰ পৰিমাণ দেখুওৱা হৈছে য'ত $I_t= v(Y_t-Y_{t-1})$ ইয়াৰ পৰা এইটো নির্ণয় কৰিব পাৰি, যে মুঠ বিনিয়োগ উৎপাদনৰ পৰিমাণৰ পৰিবর্তনৰ ওপৰত নির্ভৰশীল। যেতিয়ালৈ উৎপাদনৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি হয়, তেতিয়ালৈ শুদ্ধ বিনিয়োগ ধনাত্মক হয়। শুদ্ধ বিনিয়োগ ঋণাত্মক হয়, যেতিয়া দুটা সময়ত উৎপাদনৰ পৰিবর্তন ঋণাত্মক হয়। তালিকাখনত, (t + 4) সময়লৈ উৎপাদন ক্রমবর্ধমান হাৰত বৃদ্ধি পায়। ইয়াৰ পিছত (t + 5) সময়লৈ ই হ্রাস পায় আৰু শুদ্ধ বিনিয়োগ হ্রাস পায়। (t + 6) সময়ৰ পৰা উৎপাদন হ্রাস পাইছে আৰু শুদ্ধ বিনিয়োগ ঋণাত্মক হোৱা দেখা গৈছে।

ত্বৰণ নীতি তালিকা ১২.২ ব্যৱহাৰ কৰি তলৰ চিত্র ১২.১ আৰু ১২.২ ত দেখুওৱা হ'ল —

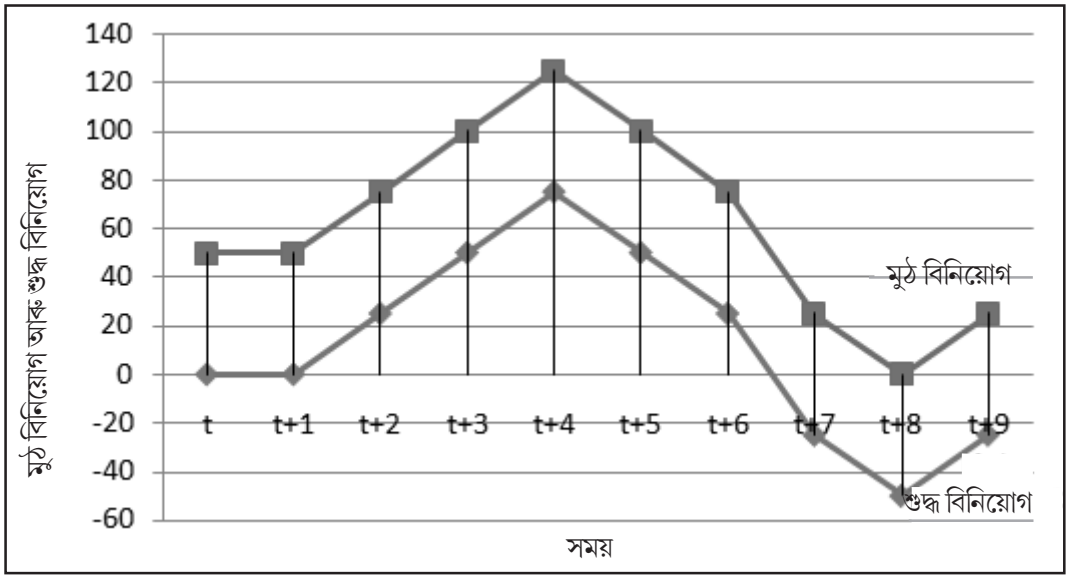
চিত্র ১২.১ ঃ ত্বৰণ নীতি ঃ উৎপাদন ৰেখা

ওপৰৰ চিত্র ১২.১ ত মুঠ উৎপাদন ৰেখা দেখুওৱা হৈছে। মুঠ উৎপাদন সময় (t + 4) লৈ ক্রমবর্ধমান হাৰত বৃদ্ধি হৈছে, ইয়াৰ পিছত (t + 6) সময়লৈ ই ক্রমহ্রাসমান হাৰত আৰু ইয়াৰ পিছত হ্রাস হৈছে।

মুঠ বিনিয়োগ আৰু শুদ্ধ বিনিয়োগ ৰেখা তলৰ চিত্র ১২.২ ত দেখুওৱা হ'ল —

চিত্র ১২.২ ঃ ত্বৰণ নীতিঃ মুঠ বিনিয়োগ আৰু শুদ্ধ বিনিয়োগ ৰেখা

শুদ্ধ বিনিয়োগ ৰেখা চিত্র ১২.২ ত দেখুওৱা হৈছে য'ত শুদ্ধ বিনিয়োগ (t + 4) সময়লৈ উৎপাদন বৃদ্ধিৰ ফলত হৈছে। কাৰণ উৎপাদন ক্রমহ্রাসমান হাৰত বৃদ্ধি পায়। কিন্তু যেতিয়া উৎপাদন (t + 4) ৰ পৰা (t + 6) লৈ বৃদ্ধি হয়, তেতিয়া শুদ্ধ বিনিয়োগ হ্রাস হয়। আকৌ যদি উৎপাদনৰ পৰিমাণ (t + 7) বছৰলৈ বৃদ্ধি হয়, শুদ্ধ বিনিয়োগ ঋণাত্মক হয়। চিত্র ১২.২ ত মুঠ বিনিয়োগ ৰেখা শুদ্ধ বিনিয়োগৰ দৰে দেখুওৱা হৈছে।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ১ ঃ ত্বৰণ কিয় ব্যৱহাৰ কৰা হয়? (৩০ টা শব্দৰ ভিতৰত)

.....

.....

.....

প্রশ্ন নং ২ ঃ ত্বৰণ নীতিৰ সংজ্ঞা দিয়ক। (৪০ টা শব্দৰ ভিতৰত)

.....

.....

.....

.....

প্রশ্ন নং ৩ ঃ খালী ঠাই পূৰণ কৰক ঃ

$I_t = v (Y_t - _____)$

১২.৬ ত্বৰণ নীতিৰ অভিধাৰণা আৰু সীমাবদ্ধতা

ত্বৰণ নীতি তলৰ অভিধাৰণাৰ ওপৰত প্ৰতিস্থিত

- প্ৰতিষ্ঠানখনৰ মূলধন- উৎপাদনৰ অনুপাত স্থিৰ বুলি ধৰা হয়।
- প্ৰতিষ্ঠানখনে কোনো অতিৰিক্ত ক্ষমতা নোহোৱাকৈ কাৰ্য্য কৰে। অৰ্থাৎ প্ৰতিস্থানখনে কোনো সম্প্ৰসাৰণ কৰিব নোৱাৰে।
- প্ৰতিষ্ঠানসমূহে প্ৰকৃত ব্যয় বৃদ্ধি কৰিবলৈ ক্ষমতা বৃদ্ধি কৰিব নোৱাৰে। চাহিদাৰ সৃষ্টি কৰা সম্পদসমূহ স্থিতিস্থাপক বুলি ধৰা।
- প্ৰত্যক্ষ মূলধন আৰু প্ৰকৃত মূলধনৰ মাজত কোনো পাৰ্থক্য নাই।
- উৎপাদনৰ বৃদ্ধিয়ে শুদ্ধ বিনিয়োগৰ বৃদ্ধিক বুজায়।

ত্বৰণ নীতিৰ অভিধাৰণাকেইটা তলত দিয়া ধৰণে সমালোচনা কৰা হৈছে।

- **মূলধন উৎপাদনৰ অনুপাত স্থিৰ নহয় ঃ** ত্বৰণ নীতি স্থিৰ উৎপাদন মূলধন অনুপাত ধাৰণাৰ ওপৰত প্ৰতিস্থিত। কিন্তু মূলধন কেতিয়াও স্থিৰ হ'ব নোৱাৰে। যেনে, প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ উন্নতিয়ে মূলধন প্ৰান্তিক দক্ষতা বৃদ্ধি কৰে, যাৰ ফলত প্ৰতি একক মূলধনত উৎপাদনৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি পায়। আকৌ, বিনিয়োগকাৰীসকলৰ কল্পনাপ্ৰসূত আচৰণে ভৱিষ্যত চাহিদাক প্ৰভাৱিত কৰে।
- **সম্পদ স্থিতিস্থাপক নহয় ঃ** ত্বৰণ নীতিয়ে ধৰি লয় যে, সম্পদ হ'ল স্থিতিস্থাপক, অৰ্থাৎ সম্পদসমূহ মূলধনজাত সামগ্ৰীৰ উদ্যোগ সমূহত ব্যৱহাৰ কৰা হয় আৰু উদ্যোগসমূহ সম্প্ৰসাৰণ কৰা হয়। কিন্তু ই যুক্তি সংগত হ'ব যদিহে অৰ্থনীতিত নিবনুৱাৰ সৃষ্টি হয়। যেতিয়াই অৰ্থনীতি এটাই পূৰ্ণ নিয়োগৰ স্তৰত উপনীত হয়, মূলধনজাত সামগ্ৰীৰ উদ্যোগবোৰ সম্প্ৰসাৰণ হোৱাত ব্যৰ্থ হয়। এয়াই হ'ল ত্বৰণ নীতিৰ সীমাবদ্ধতা।
- **অতিৰিক্ত ক্ষমতাৰ কোনো সম্ভাৱনা নাই ঃ** ত্বৰণ নীতিয়ে ধৰি লয় যে প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ কোনো অতিৰিক্ত ক্ষমতা নাই। কিন্তু এই অভিধাৰণা সকলো প্ৰতিস্থানৰ বাবে প্ৰযোজ্য নহ'বও পাৰে। কিছু ক্ষেত্ৰত, ভোগ্য দ্ৰব্যসামগ্ৰীৰ চাহিদা বৃদ্ধিয়ে মূলধনজাত সমাগ্ৰীৰ চাহিদা বৃদ্ধি নকৰে। এনে ক্ষেত্ৰত ত্বৰণ নীতি প্ৰযোজ্য নহয়।
- **দৰকাৰী আৰু প্ৰকৃত মজুত ভাণ্ডাৰৰ মাজৰ পাৰ্থক্য**

ত্বৰণ নীতিয়ে ধৰি লয় যে দৰকাৰী আৰু প্ৰকৃত মজুত ভাণ্ডাৰৰ কোনো পাৰ্থক্য নাই। যদি ই উদ্ভৱো হয়, সেই নিৰ্দিষ্ট সময়ছোৱাতে শেষো হয়। কিন্তু যদি কোনো প্ৰতিষ্ঠানে ইতিমধ্যে মূলধনজাত সামগ্ৰী সম্পূৰ্ণ উৎপাদন শক্তি প্ৰয়োগ কৰি উৎপাদন কৰি আছে, তেন্তে অতিৰিক্তভাৱে উৎপাদন কৰা খিনি কোনো এটা সময়ত সম্পূৰ্ণৰূপে শেষ কৰা সম্ভৱ নহয়।

১২.৭ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- সাধাৰণতে, শুদ্ধ বিনিয়োগৰ পৰিৱৰ্তনৰ সাপেক্ষে উপভোগ ব্যয়ৰ পৰিৱৰ্তনক ত্বৰণ সহগ বুলি কোৱা হয়। সাংকেতিকভাৱে, য'ত I হৈছে বিনিয়োগ আৰু C হৈছে উপভোগ ব্যয়।
- বিশেষভাৱে, ত্বৰণ নীতি হ'ল এক অনুপাত যিয়ে বিনিয়োগ ব্যয় আৰু উৎপাদনৰ পৰিবৰ্তনক প্ৰকাশ কৰে।
- মূলধনত হোৱা ব্যয় হ'ল মূলধনৰ এক একক ধৰি ৰাখিবলৈ হোৱা ব্যয়। ইয়াত সুতৰ হাৰ, অৱক্ষয়, দৰৰ পৰিবৰ্তনৰ ফলত হোৱা লাভ বা লোকচান ইত্যাদি অন্তৰ্ভুক্ত হয়।
- ত্বৰণ নীতিৰ পূৰ্বৱৰ্তী অধ্যয়ন J.M. Clark এ 'Business Accelerator and Law of Demand' গ্ৰন্থৰ সহায়ত প্ৰকাশ কৰে।
- উৎপাদনৰ পৰিবৰ্তন আৰু বিনিয়োগৰ আকাৰৰ মাজৰ সম্পৰ্কক ত্বৰণ নীতি বুলি কোৱা হয়। মূলধন আৰু উৎপাদনৰ অনুপাতক ত্বৰণ নীতি কোৱা হয়।
- শুদ্ধ বিনিয়োগ হ'ল মুঠ বিনিয়োগৰ পৰা অৱক্ষয়ক বিয়োগ কৰি পোৱা অংশ।
- স্থিৰ মূলধন উৎপাদনৰ অনুপাতৰ অভিধাৰণাৰ ওপৰত ত্বৰণ নীতি প্ৰতিষ্ঠিত।
- বহুতো সমালোচকে কৈছে, ত্বৰণ নীতি প্ৰধানত কেতবোৰ অবাস্তৱ অভিধাৰণাৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত।

১২.৮ অধিক জানিবৰ বাবে

1) Dillard, D. (2005). *The Economics of John Maynard Keynes*: *The Theory of a Monetary Economy,* USA: Kessinger Publishing, LLC.
2) Rana, K.C. & Verma, K.N. (2009). *Macroeconomic Analysis*, Jalandhar: Vishal Publications.
3) Diulio, E. A.(1983). *Theory and Problems of Macroeconomic Theory*, Singapore: Schaum's Outline Series, McGraw-Hill Book Company.

অসমীয়া গ্ৰন্থ ঃ

১) আহমেদ, ৰফিক. ২০০৯ . *সমষ্টিগত অৰ্থতত্ত্ব,* যোৰহাট ঃ ইউনিকা প্ৰকাশন।

১২.৯ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ সাধাৰণতে ত্বৰণ নীতিয়ে ভোগ ব্যয় আৰু বিনিয়োগ ব্যয়ৰ সম্পৰ্ক স্থাপন কৰে।

২ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ বিশেষভাৱে ত্বৰণ হ'ল এটা অনুপাত, যিয়ে বিনিয়োগ ব্যয়ৰ

অনুপাতে উৎপাদনৰ পৰিবৰ্ত্তনক বুজায়। ইয়াত ত্বৰণৰ গুণক হ'ল $v = \frac{I_t}{\Delta Y}$ বা মূলধন — উৎপাদনৰ অনুপাত) য'ত It হ'ল 't' সময়ত শুদ্ধ সময়ত বিনিয়োগ, Y উৎপাদন পৰিমান আৰু $\Delta Y = Y_t - Y_{t-1}$

IS ৰেখাডালে নিম্নগামী কাৰণ সুতৰ হাৰ যেতিয়া হ্রাস পায় তেতিয়া বিনিয়োগ বৃদ্ধি হয় আৰু ইয়াৰ ফলস্বৰূপে আয়ো বৃদ্ধি হয়।

৩ নং প্রশ্নৰ উত্তৰঃ $I_t = v(Y_t - Y_{t-1})$

১২.১০ আৰ্হি প্রশ্ন

ক) অতি চমু প্রশ্ন

প্রশ্ন নং ১ ঃ মূলধন কি?

প্রশ্ন নং ২ ঃ বিনিয়োগ কি?

প্রশ্ন নং ৩ ঃ মুঠ বিনিয়োগ কি?

প্রশ্ন নং ৪ ঃ শুদ্ধ বিনিয়োগ কি?

প্রশ্ন নং ৫ ঃ মূলধন উৎপাদনৰ অনুপাত কি?

প্রশ্ন নং ৬ ঃ ত্বৰণ নীতি কি?

প্রশ্ন নং ৭ ঃ হিক্সৰ ত্বৰণ নীতি উল্লেখ কৰক।

প্রশ্ন নং ৮ ঃ মূলধন উৎপাদনৰ অনুপাত স্থিৰ নে?

প্রশ্ন নং ৯ ঃ অতিৰিক্ত ক্ষমতা মানে কি বুজে?

প্রশ্ন নং ১০ ঃ ত্বৰণ নীতিৰ বাবে দৰকাৰী মূলধন কেনেদৰে পোৱা যায়?

প্রশ্ন নং ১১ ঃ মূলধন ব্যয় বুলিলে কি বুজে?

খ) চমু প্রশ্ন (১৫০ টা শব্দৰ ভিতৰত)

প্রশ্ন নং ১ ঃ ত্বৰণ নীতিৰ উপযুক্ত সংজ্ঞা দিয়ক।

প্রশ্ন নং ২ ঃ ত্বৰণ নীতি সমীকৰণ নির্ণয় কৰক।

প্রশ্ন নং ৩ ঃ বিনিয়োগৰ সংজ্ঞা দিয়ক। মুঠ আৰু শুদ্ধ বিনিয়োগৰ পার্থক্য বিচাৰ কৰক।

প্রশ্ন নং ৪ ঃ মূলধন-উৎপাদনৰ অনুপাত কি? কি অৱস্থাত ই স্থিৰ হয় ব্যাখ্যা কৰক।

প্রশ্ন নং ৫ ঃ যদিহে ত্বৰণৰ সহগ এককতকৈ বেছি হয়, কি হ'ব বর্ণনা কৰক।

গ) ৰচনাধর্মী প্রশ্ন (৩০০-৫০০ টা শব্দৰ ভিতৰত)

প্রশ্ন নং ১ ঃ ত্বৰণ কি? ত্বৰণ নীতি সম্পর্কে বর্ণনা কৰক।

প্রশ্ন নং ২ ঃ এটা উদাহৰণৰ সহায়ত ত্বৰণ নীতিৰ কার্য্যকৰণ বর্ণনা কৰক। ত্বৰণ নীতিৰ মূল সীমাবদ্ধতাবোৰ আলোচনা কৰক।

*** ***** ***